

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC MỞ THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH**

VŨ THỊNH TRƯỜNG

**NGHIÊN CỨU HIỆU QUẢ KỸ THUẬT CỦA
DOANH NGHIỆP**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ QUẢN TRỊ KINH DOANH

Tp. Hồ Chí Minh, Năm 2018

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC MỞ THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH**

VŨ THỊNH TRƯỜNG

**NGHIÊN CỨU HIỆU QUẢ KỸ THUẬT CỦA
DOANH NGHIỆP**

Chuyên ngành: Quản trị kinh doanh

Mã số chuyên ngành: 62 34 01 02

LUẬN ÁN TIẾN SĨ QUẢN TRỊ KINH DOANH

Người hướng dẫn khoa học:

TS. Võ Hồng Đức

TS. Lê Thị Thanh Loan

Tp. Hồ Chí Minh, Năm 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi cam đoan rằng luận án “*Nghiên cứu hiệu quả kỹ thuật của doanh nghiệp*” là bài nghiên cứu của chính tôi.

Ngoại trừ những tài liệu tham khảo được trích dẫn trong luận án này, tôi cam đoan rằng toàn phần hay những phần nhỏ của luận án này chưa từng được công bố hoặc sử dụng để nhận bằng cấp ở những nơi khác.

Không có sản phẩm/nghiên cứu nào của người khác được sử dụng trong luận án này mà không được trích dẫn đúng quy định.

Luận án này chưa bao giờ được nộp để nhận bất kỳ bằng cấp nào tại các trường đại học hoặc cơ sở đào tạo khác.

Thành phố Hồ Chí Minh, năm 2018.

Chữ ký tác giả

Vũ Thịnh Trường

LỜI CẢM ƠN

Việc đi đến bậc học cao nhất – Tiến sĩ là điều mà bản thân Tôi chưa bao giờ nghĩ đến trước khi trở thành một giảng viên đại học. Giai đoạn làm Nghiên cứu sinh thật sự là khoảng thời gian vất vả, nhiều lúc tưởng chừng như không thể tiếp tục nổi nhưng cũng thật đáng nhớ trong hơn hai chục năm học tập và làm việc của Tôi. Ngoài nỗ lực của bản thân, sự hỗ trợ, nâng đỡ và không ngừng động viên của gia đình, đồng nghiệp, sinh viên và mọi người xung quanh chính là động lực to lớn giúp Tôi có thể hoàn thành được việc học ở bậc Tiến sĩ.

Lời đầu tiên, Tôi xin cảm ơn Trường Đại học Mở Tp. Hồ Chí Minh đã tạo điều kiện tốt nhất cho bản thân Tôi, cũng như các nghiên cứu sinh khác trong suốt thời gian khóa học. Đây thực sự là môi trường giáo dục nghiêm túc và đáng tin cậy cho các bạn sinh viên, học viên và nghiên cứu sinh gửi gắm.

Có lẽ sẽ chẳng bao giờ Luận án Tiến sĩ được hoàn tất mà không có sự hướng dẫn, hỗ trợ hết mình và cả sự nghiêm khắc trong làm việc một cách liên tục gần 5 năm qua của Tiến sĩ Võ Hồng Đức và Tiến sĩ Lê Thị Thanh Loan. Bản thân Tôi thật may mắn khi được Thầy, cô nhận hướng dẫn. Xin gửi đến Thầy và Cô lời tri ân sâu sắc nhất.

Từ tận đáy lòng mình, Tôi xin gửi lời cảm ơn đến PGS.TS Nguyễn Minh Hà, PGS. TS Hoàng Thị Phương Thảo, PGS.TS Nguyễn Minh Kiều và ThS. Hồ Thị Bảo Uyên (Khoa ĐT SĐH) đã luôn sát cánh, hỗ trợ, tạo điều kiện tốt nhất cho Tôi từ khi dự tuyển đầu vào Nghiên cứu sinh.

Xin gửi lời cảm ơn sâu sắc nhất đến Bố mẹ, vợ và con gái đã luôn là hậu phương vững chắc để cho Tôi kiên trì theo đuổi và phát triển sự nghiệp giảng dạy và nghiên cứu.

Lời cuối cùng, Tôi xin cảm ơn Lãnh đạo, các bạn đồng nghiệp tại trường ĐH Công nghệ Đồng Nai và các anh, chị nghiên cứu sinh của trường ĐH Mở Tp. Hồ Chí Minh đã luôn chia sẻ và động viên Tôi trong suốt thời gian làm Nghiên cứu sinh.

Tp. Hồ Chí Minh, ngày tháng năm 2018
Nghiên cứu sinh

Vũ Thịnh Trường

TÓM TẮT

Các nghiên cứu có liên quan đến hiệu quả hoạt động của doanh nghiệp luôn là chủ đề thu hút được sự quan tâm của nhiều học giả trên toàn thế giới. Trong hướng nghiên cứu này, đo lường và xác định các nhân tố ảnh hưởng đến hiệu quả hoạt động của doanh nghiệp được thực hiện rất nhiều. Phương pháp đo lường hiệu quả hoạt động của doanh nghiệp theo cách tiếp cận hiệu quả kỹ thuật được sử dụng phổ biến, rộng rãi trong nhiều lĩnh vực khác nhau, đặc biệt là sự bổ sung hữu hiệu cho phương pháp phân tích chỉ số tài chính truyền thống vốn có những hạn chế nhất định trong việc đo lường và đánh giá hiệu quả hoạt động của doanh nghiệp. Luận án này được thực hiện nhằm tiến hành nghiên cứu hiệu quả kỹ thuật của các doanh nghiệp. Nghiên cứu này bao gồm có bốn mục tiêu chủ yếu, trong bối cảnh của Việt Nam, như sau: (i) *Đo lường hiệu quả kỹ thuật các doanh nghiệp niêm yết*; (ii) *Xác định và lượng hóa mức độ tác động của các nhân tố thuộc Quản trị công ty đến Hiệu quả kỹ thuật của các doanh nghiệp niêm yết*; (iii) *Kiểm định sự khác biệt về mức độ hiệu quả kỹ thuật giữa doanh nghiệp niêm yết và doanh nghiệp nhỏ và vừa tại Việt Nam* và (iv) *Cung cấp các hàm ý cho nhà quản trị doanh nghiệp hướng đến việc cải thiện và nâng cao hiệu quả hoạt động của các doanh nghiệp*. Phạm vi không gian nghiên cứu được giới hạn trong các doanh nghiệp ngành Chế biến, chế tạo của Việt Nam.

Nghiên cứu này thừa kế hai kỹ thuật phổ biến trong đo lường hiệu quả kỹ thuật của doanh nghiệp: (i) *Phương pháp phân tích biên ngẫu nhiên (SFA)* và (ii) *Phương pháp bao dữ liệu (DEA)*.

Mẫu nghiên cứu bao gồm 1.036 quan sát các doanh nghiệp niêm yết trên các sàn giao dịch chứng khoán của Việt Nam, hoạt động trong giai đoạn 2008 – 2014. Kết quả đo lường hiệu quả kỹ thuật cho biết mức độ hiệu quả hoạt động bình quân cho các doanh nghiệp ngành Công nghiệp chế biến, chế tạo tại Việt Nam ở mức thấp, lần lượt là hơn 31% sử dụng phương pháp SFA và 42% theo phương pháp DEA. Riêng kết quả từ phương pháp DEA cho thấy mức hiệu quả chung của ngành có xu hướng giảm dần. Đặc biệt, gần 80% số lượng doanh nghiệp niêm yết trong mẫu nghiên cứu hàng năm có mức hiệu quả kỹ thuật tương đối dưới 40%. Kết quả

này cho thấy năng lực quản trị nguồn lực của các doanh nghiệp thật sự đáng quan ngại và cần cải thiện nhiều hơn.

Bên cạnh đó, nhằm đạt được mục tiêu thứ hai của luận án, nghiên cứu này sử dụng *Lý thuyết người đại diện* làm nền tảng chính, kết hợp với *Lý thuyết ràng buộc nguồn lực* và kết quả thực nghiệm từ các nghiên cứu trước để xác định và xây dựng giả thuyết ảnh hưởng của các nhân tố thuộc Quản trị công ty đến Hiệu quả kỹ thuật của các doanh nghiệp niêm yết. Mô hình Phân tích biên ngẫu nhiên một giai đoạn (SFA) và Hồi quy cắt cụt bootstrap hai giai đoạn với DEA được sử dụng để phân tích trên bộ dữ liệu gồm 342 quan sát. Dữ liệu này được trích từ mẫu nghiên cứu gốc với đầy đủ thông tin các biến nghiên cứu trong mô hình. Các nhân tố thuộc Quản trị công ty có tác động đến Hiệu quả kỹ thuật được đo bằng SFA là *Quyền kiểm nhiệm* (tác động âm) và Hiệu quả kỹ thuật tương đối bằng DEA là *Tỷ lệ thành viên độc lập HĐQT* (tác động dương).

Tiếp theo, với mục tiêu nghiên cứu thứ ba, nghiên cứu này đã đo lường hiệu quả kỹ thuật của các doanh nghiệp vừa và nhỏ (DNN&V) và so sánh với các doanh nghiệp niêm yết thuộc bốn nhóm ngành công nghiệp cấp 2 của ngành Công nghiệp chế biến, chế tạo bao gồm: (i) *Thực phẩm - Đồ uống*; (ii) *Hoá, dược liệu*; (iii) *Sản xuất sản phẩm từ cao su, plastic & phi kim khác* và (iv) *Sản xuất máy móc thiết bị* trong bối cảnh khủng hoảng kinh tế tại Việt Nam, giai đoạn 2008 – 2012. Bộ dữ liệu được phân tích bao gồm 3.759 quan sát trích xuất từ ba cuộc điều tra doanh nghiệp nhỏ và vừa (DNN&V) và 699 quan sát doanh nghiệp niêm yết được rút trích từ mẫu nghiên cứu gốc. Kết quả phân tích chỉ ra rằng, hiệu quả kỹ thuật, theo SFA, của các DNN&V dao động từ 52% - 54%, trong khi các doanh nghiệp niêm yết có mức hiệu quả bình quân trên 80%. Kết quả đo lường bằng DEA, cho thấy, DNN&V có hiệu quả kỹ thuật cao nhất cũng cần phải cắt giảm đến gần 42% chi phí đầu vào để đạt mức hiệu quả toàn diện tương đối. Ngoài ra, kiểm định bằng T-test cũng cho biết có bằng chứng thống kê cho thấy doanh nghiệp niêm yết có hiệu quả trung bình cao hơn các DNN&V trong năm (05) nhóm ngành nghiên cứu. Kết hợp phương pháp SFA và phân tích kịch bản, nghiên cứu này tìm ra rằng mức độ hiệu quả kỹ thuật với đầu ra là biến *Giá trị sản xuất* (trên 80%) cao hơn mức độ hiệu quả kỹ thuật khi biến đầu ra là *Doanh thu thuần* (chỉ hơn 50%). Điều này cho thấy rằng nhiều khả năng các DNN&V gặp khó khăn trong việc tiêu thụ đầu ra.

Dựa trên các kết quả nghiên cứu, tác giả luận án đề xuất một số hàm ý quản trị nhằm cải thiện hiệu quả kỹ thuật của các doanh nghiệp niêm yết. Riêng với các DNN&V, một số hàm ý được đề xuất cho chủ doanh nghiệp và nhà xây dựng chính sách nhằm tạo điều kiện cho loại hình này phát triển, định hướng trở thành các công ty được niêm yết trên các sàn giao dịch chứng khoán.

MỤC LỤC

	Trang
LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
TÓM TẮT	iii
MỤC LỤC	vi
DANH MỤC HÌNH VÀ ĐỒ THỊ.....	xi
DANH MỤC BẢNG	xii
DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT.....	xiv
Chương 1: PHẦN MỞ ĐẦU.....	1
1.1 Cơ sở hình thành luận án	1
1.2 Vấn đề nghiên cứu	6
1.3 Mục tiêu nghiên cứu	9
1.4 Câu hỏi nghiên cứu	9
1.5 Đối tượng và Phạm vi nghiên cứu	10
1.6 Phương pháp nghiên cứu	11
1.7 Ý nghĩa của nghiên cứu	14
1.8 Điểm mới của đề tài.....	14
1.9 Kết cấu của luận án nghiên cứu	15
Chương 2: KHUNG LÝ THUYẾT VÀ CÁC MÔ HÌNH NGHIÊN CỨU	17
2.1 Khung lý thuyết	17
2.1.1 Doanh nghiệp niêm yết và doanh nghiệp nhỏ và vừa.....	17
2.1.1.1 Doanh nghiệp niêm yết.....	17
2.1.1.2 Doanh nghiệp nhỏ và vừa	19
2.1.2 Đo lường hiệu quả hoạt động của doanh nghiệp	22

2.1.3	Lý thuyết đo lường Hiệu quả kỹ thuật.....	25
2.1.3.1	Cách tiếp cận ước lượng tham số	25
2.1.3.2	Cách tiếp cận phi tham số.....	31
2.1.4	Vấn đề xác định yếu tố đầu vào, đầu ra trong đo lường Hiệu quả kỹ thuật	37
2.1.5	Quản trị công ty	42
2.1.5.1	Định nghĩa	42
2.1.5.2	Lý thuyết về Quản trị công ty.....	43
2.2	Các nghiên cứu trước đây.....	48
2.2.1	Các nghiên cứu ở trong nước.....	48
2.2.2	Các nghiên cứu ở ngoài nước	55
2.3	Các mô hình nghiên cứu lý thuyết và mô hình nghiên cứu các giả thuyết nghiên cứu.....	63
2.3.1	Mô hình các yếu tố đầu vào, đầu ra.....	63
2.3.1.1	Đầu ra (Outputs)	63
2.3.1.2	Đầu vào (Inputs)	64
2.3.2	Mô hình nghiên cứu các giả thuyết nghiên cứu các nhân tố ảnh hưởng đến Hiệu quả kỹ thuật của các doanh nghiệp niêm yết	65
2.3.2.1	Mối quan hệ giữa Quy mô Hội đồng quản trị và Hiệu quả kỹ thuật	67
2.3.2.2	Mối quan hệ giữa Tỷ lệ thành viên độc lập Hội đồng quản trị và Hiệu quả kỹ thuật	67
2.3.2.3	Mối quan hệ giữa Số lần họp Hội đồng quản trị và Hiệu quả kỹ thuật ...	68
2.3.2.4	Mối quan hệ giữa Quyền kiêm nhiệm và Hiệu quả kỹ thuật.....	69
2.3.2.5	Mối quan hệ giữa Tỷ lệ nợ và Hiệu quả kỹ thuật	70

2.3.2.6	Mối quan hệ giữa các yếu tố thuộc Đặc điểm doanh nghiệp và Hiệu quả kỹ thuật	72
2.3.3	Sự khác biệt về mức độ hiệu quả kỹ thuật giữa doanh nghiệp niêm yết và doanh nghiệp nhỏ và vừa	73
2.4	Tóm tắt chương 2.....	74
Chương 3: PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU		75
3.1	Đo lường hiệu quả kỹ thuật các doanh nghiệp niêm yết	75
3.1.1	Phương pháp Phân tích biên ngẫu nhiên (SFA)	75
3.1.2	Phương pháp bao dữ liệu (DEA)	77
3.2	Phân tích ảnh hưởng của Quản trị công ty đến Hiệu quả kỹ thuật của doanh nghiệp niêm yết.....	77
3.2.1	Mô hình ảnh hưởng phi hiệu quả kỹ thuật.....	77
3.2.2	Mô hình hồi quy cắt cụt Bootstrap hai giai đoạn với DEA	78
3.3	Kiểm định sự khác biệt Hiệu quả kỹ thuật giữa doanh nghiệp niêm yết và doanh nghiệp nhỏ và vừa	80
3.4	Phân tích thay thế.....	81
3.5	Dữ liệu và Đo lường	82
3.6	Tóm tắt chương 3.....	84
Chương 4: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU		86
4.1	Đo lường hiệu quả kỹ thuật các doanh nghiệp niêm yết	86
4.1.1	Mô tả mẫu nghiên cứu	86
4.1.2	Phương pháp Phân tích biên ngẫu nhiên (SFA)	88
4.1.3	Phương pháp bao dữ liệu (DEA)	90
4.2	Kết quả kiểm định ảnh hưởng của Quản trị công ty đến Hiệu quả kỹ thuật	91